

V ZOMER #4

STRAATVISSERS

Nieuw! Niet alleen langs de sloot, nu ook in de stad vissen.

BARCELONA

Waarom Nederlanders gek zijn op de Catalaanse stad

ONZE GIDS VAN DE WEEK

De inspiratie van schrijver-filmer Philippe Claudel

Dit is een tevreden man

Hoe filmmaker Ate de Jong na het neersabeleken van zijn film (en andere dieptepunten) gewoon verder leeft.

'Ik had mezelf hoger ingeschaald op de succesladder'

Zijn laatste film *Het Bombardement* mag dramatisch slecht ontvangen zijn, regisseur Ate de Jong (60) vindt dat hij al met al een gezegend leven heeft. En trouwens, 'geluk is totaal overschat'.

Het bombardement was de eerste Nederlandse taalgevoerde film die ik regisseerde sinds 25 jaar. En ik kan niet zeggen dat de filmwereld me omarmd heeft. Op een bepaald moment denk je dan: het kan wel arrogant klinken, maar in het buitenland sta ik in toptierstraten van cultuurgiganten, samen met Kubrick en Tarantino. In Nederland word ik misochtern wel bewonderd voor wat ik gedaan heb, maar zeker niet gewaardeerd voor wat ik nu doe.

In zijn nieuwe appartement aan de Kruisgracht in Amsterdam haalt filmmaker Ate de Jong (60) drie A-tips interviewen, die hij ter voorbereiding op het interview heeft geschreven. Bovenaan staat zijn uitgangspunt voor het gesprek: 'Nooit regieel, gracijs en gemmen.' Want hij is niet bitter, al kan hij het niet helpen dat het af en toe zo klinkt: 'De filmcritici hebben met me af willen rekenen. Er komt in Nederland een moment dat je niet meer geweest bent, en dat is gebeurd. Zo makkelijk is het. Als ik nog films wil maken, moet ik dat in het buitenland doen.'

Iemand vertelde: de slechte ontvangst van de film heeft Ate zo aangegrepen dat hij het leven niet meer zag zitten.

To is wel een moment geweest, ja, waarop ik in de auto en dacht: als ik mijn stuur nu niet naar rechts draai, ben ik overal vanaf. Kijk, de recensies konden me niet schelen. Ik vind critici over het algemeen microscopische insecten, boos, zonder veel levenslust. Daarbij heb ik een paar jaar geleden een stuk geschreven waarin ik het einde voorspel van hun vak. Dat vinden ze niet leuk, hé. Als je iemand rindebruikt, dan moet je zelf maar weg.

Maar naar het publiek toe heb ik gefaald. Er zijn nog 200 duizend mensen geweest, het is niet zo dat niemand de film heeft gezien. Maar ik had er zeker een half miljoen verwacht. Het is een enorme teleurstelling dat dat niet gebeurd is. Nu leef ik wel erg met het Vincent van Gogh-syndroom, hoor. Na mijn dood wordt wel ontdekt wat een goede film het is.

Wat er gebeurt is in zijn leven en wat niet, dat is zo'n beetje de rode draad in het gesprek, een half jaar na de dramatische slechte ontvangst van *Af Bombardement*. En Ate de Jong is meer dan bereid zijn ziel te onderzoeken, soepzaker en forgiveness is zijn levensmotto, en dan accepteer je het dat ook van jezelf dat je af en toe struikelt. 'Als ik naar mijn dromen kijk, dan had ik me zelf hoger ingeschaald op de success ladder. Maar het kan me niet meer schelen. Gelukkig zijn? Ik vind geluk vooral overacht. Maar als je tevreden kunt zijn met wat je doet en niet meer de blinde ambitie hebt om steeds maar meer te bereiken, nou, dan ben je een heel eind gelaten in dit leven.'

Intertussen is hij met een aantal zaken. Met zijn vakenschap op één, twee dochters van 25 en 23 heeft

hij in Amsterdam, twee zonen van 18 en 16 in Londen. Dat het niet hun moeders en niet zijn andere exen nooit voor een wig daande, spijt hem wel. 'Ik vind het heel jammer dat het me niet gelukt is om een hechte, blijvende relatie te hebben met iemand. Ik mis het wel, een warme, hartstikke verhouding. Maar wat niet is, kan nog komen. Dit is een open sollicitatie, hoor.'

Schaart u met *Bombardement* nu onder de hoogte- of de dieptepunten?

'Ik vind het een hoogtepunt. Het is een culminatie, die film, van alle kennis en ervaring op het gebied van film en van het leven die ik in alle jaren vergaard heb. Het is een politieke film, een cinematografische film - ik vind helemaal niet dat ik er me voor hoeft te schamen.'

Zou u Jan Smit weer kiezen voor de hoofdrol als u het over zou doen?

'Ik vind dat Jan het geweldig gedaan heeft, dus ja, ik zou hem weer kiezen. Ik denk alleen niet dat Jan het een tweede keer zou doen.'

Niemand die zo onwrikbaar in zichzelf gelooft als Ate, zeggen de mensen die hem nu staan. De Jong zelf toont zich al vóór het interview onwappend als hij, gemaagd naar telefoonnummers van een paar mensen die hem goed kennen, opgesukt is: 'Meer: 'Wij je alleen nummers van mensen die aardige dingen over me zeggen? Of ook van mensen die een uitgesproken hekel aan me hebben?'

Maar nee, Jeroen Krabbé is met vakantie en het zijn toch maar twee kneten, uit de tijd dat de twee vrienden (wie niet meer, dus, ze hebben elkaar al jaren niet gesproken) samen een filmmaatschappij hadden. Miscommunicatie, zegt Ate de Jong. Hij hoort nog altijd dat het goed komt.

In het nummer van zijn psychiater, of daar behoefte aan is? Och, het is al twintig jaar geleden dat hij in Hollywood vijf dagen per week op de bank lag. De zaken die in zijn psychoanalyse besproken werden - een broer die dood ging, een halfbroer die hem aanstelde, een moeder die moedijk heide kan uiten - brengt hij, als het van pas komt, toch wel ter tafel.

Ate de Jong (Aardenburg) groeide op in een gezin met acht kinderen in Zeeland. Hij ging naar de filmacademie in Amsterdam en maakte vervolgens in Nederland onder meer *Een vlucht regemeubelen* (1987), *Stankende Saktje* (1993) en *In de schaduw van de overwinning* (1998).

Tussen 1985 en 1993 woonde en werkte hij in Los Angeles, waar hij de lowbudgetfilm *Highway to Hell* (1988) maakte en de comedy *Ottop Oude Fout* (1992). Daarna vestigde hij zich in Londen en deed hij onder meer tv-werk in Duitsland en de Europese co-productie *All Men Are Mortal*.

In 1998 richtte hij met Jeroen Krabbé en Edwin de Vries de filmmaatschappij *Fullmoon Productions* op. Hij produceerde onder meer de films *Left Legless*, *Zemerkable* en *The Discovery of Heaven*, die door Krabbé werd geregisseerd.

In 2008 kwam hij weer in Amsterdam wonen en was hij twee jaar commercieel adviseur van het Filmfonds. In 2012 maakte hij de film *Het Bombardement*.

Ate de Jong is vrijgezel en heeft vier kinderen uit twee vroegere relaties: twee dochters (25 en 23) in Amsterdam en twee zonen (18 en 16) in Londen.

'Want hij is redzaam openbar. Hij zegt het zelf en de mensen die hem nu staan, zeggen het ook. 'Een lieve man, komt er uit de verhoor. Een bijzonder eigenwijze man. Een aparte man - een bevriende collega vertelt hoe Ate ooit in een van de filmset verscheen, en zelf heeft jong het ook genoemd in de drie in papier die voor hem op tafel lagen.' Ten tijde in LA ben ik vroege kleden gaan dragen om te kijken dat fysiek iets deed. Wat het voor deed, was dat ik overal waar ik ben, namelijk bleefde als een roosje. Nu poseert hij, op zijn voorstel, al nog tussen de jassen voor de foto bij dat interview. Tweedehandzover jassen uit de vintagewinkel van Laura Dols, es gebilde en de moe van zijn dochters. 'Want elke film toch een minnaar.'

Een 'ongelooflijk bleefde lijf' van hij het zijn al met al. 'Ik bedoel: ik ben een provinciejongetje uit Aardenburg, een dorpje in Zeeland v. dat erin mensen, dat in zijn eide nooit een film had gezien. En op tone had ik al zes speelfilms gemaakt. Ik ben naar Hollywood gegaan en ik heb daar een fantastische tijd gehad. Ik ben in een totaal andere wereld terecht gekomen.'

Van meet af aan had u een haat-liefdeverhouding met de Nederlandse filmwereld, blijkt uit interviews. U zei: 'Niemand gunt elkaar het licht in de ogen.'

'Ja, er is weinig solidariteit. Op een filmpremière ga je naar de maker en je gelofteerd, hartstikke in film. En je draait je om en je loopt naar iemand anders en zegt: het is taal miks, wat een ontz dat er dit ben kansen subsidies.'

Doet u dat ook?

'Eh... Ik vind het heel slecht van mezelf, maar ik merk dat ik het nooit doe.'

Wortel van het kwaad is, zegt De Jong, het Nederlandse subsidie systeem. 'Als ik subsidie krijg, krijg ik niet. En de subsidiepot is al klein hebt er geen enkel belang bij om complimenteers te zijn overcolly.'

En die sfeer dreef u naar Hollywood.

'Nou, dreef ik wat ook gewoon om

erniel ambitieus. Ik wilde de wereld versieren. Kwaliteitsfilms maken voor een groot publiek."

In 1987 kwam De Jong aan in Los Angeles, waar hij de horrorfilm Highway to Hell (1987), de comedy Drop Dead Fred (1991) en een aflevering van Star Trek zou regisseren. In Nederland had hij toen al films gemaakt als Jan etacht regemeesters, In de schaduw van de overwinning (met Lilwin de Vries en Jeroen Krabbé) en Brandweerlelie (met Peter-Jan Remé).

Welke films had u in Amerika graag willen maken?

American Beauty. The Godfather was een hele goede film. The Exorcist was een goede film. Fight Club. Life of Pi.

Komen Drop Dead Fred en Highway to Hell in die richting?

Highway to Hell mandet Drop Dead Fred heel erg. Mijn innerlijk leven zit in die film. Dit wordt een beetje beschuldigd, maar ik stoop altijd persoonlijke elementen in mijn films, emotioneel en psychologisch. Het Bombardement ging over mijn scheiding. Een luchtregement ging over de dood van mijn broer en Drop Dead Fred ging over het seksueel misbruik dat ik heb overgemaakt in mijn jeugd. Het is een komedie, maar de emoties die men ervaart, hebben wel degelijk daarmee te maken.

Het was een enorm succes, 15 miljoen mensen hebben 'm gezien. Ik heb nog nooit ergens met zo veel plezier gefilmd als in Los Angeles. Ik voel het er vreselijk leuk. Het rijden over de snelweg, party's aflopen om te netwerken, het is oppervlakkig, maar ik voel het allemaal heel aangenaam. In film bezitken er iets. Het is een illusie, hè, dat het is in ieders belang dat die floreert. Mensen zijn er gelukkig om je er het succes."

Toch bent u er weggegaan.

"Ik had nu Drop Dead Fred goede aanbiedingen verwacht, maar die zijn niet gekomen. Zo is het gewoon. Toen heb ik een film in Europa gemaakt, ik heb Libby ontmoet en ik ben gebleven."

Tien jaar heeft hij vervolgd in Londen gewoond met Libby. Topadvocaat, "workaholic", argt De Jong: "maar dat mag ik niet zeggen, want dat is een oud deel" - in de roedel van

Jan en het Samsen en Beuno, voor wie hij voornamelijk zorgde. De intensiteit van die dagelijkse zorg, dat is het mooiste wat er is. Gewoon er zijn als je thuiskomt uit school, eten klaarzetten, voorlezen, al hun vragen beantwoorden, ik deed alles. Ik heb het met ongelooflijk veel plezier gedaan."

In die tijd regisseerde u nauwelijks films.

"Klopt. Ik heb een paar films geproduceerd. Dat kun je nog doen als je in bed ligt, met de telefoon aan je oor. Als je regisseert, ben je een half jaar van de wereld verdwenen. Dat wilde ik niet. Ik wilde bij die jongens zijn." Dan: "het rare is eigenlijk: films kun je herhaald niets schelen. Ik bedoel: ik doe het met heel veel liefde, maar als ik stromen moet stoppen, is dat geen enkel probleem."

Ous de rol van huisvader paste u goed.

"Absoluut. Kijk, als ik een telefoonje uit Hollywood had gekregen om een film te maken en het was een mooie film geweest, dan had ik het gedaan. Maar in Hollywood beta je niet meer anders het vliegt uig los is van de landingbaan. Dat die robotisering is ook door de omstandigheden ontstaan. En ik vond het geweldig."

Toen uw dochters klein waren, woonde u in Amerika. Was dit een tweede kans?

"Ik dacht wel: dit gaan me niet nog een keer gebeuren, dat ik zo iets belangrijks niet goed meemaak. Maar de eerste keer was ik gewoon nog veel ambitieuzer. Toen Latta, mijn moeder, kinderen wilde, was ik er niet aan toe. Daarmee hebben we besloten dat zij ze in Amsterdam zou opvoeden terwijl ik naar Hollywood ging. De prioriteit heeft zich absoluut naar de kinderen verlegd, maar dat heeft wel een aantal jaren gevergd. Mijn kans om in Londen te gaan wonen, kwam ook doordat de band met mijn dochters steeds hechter was geworden."

"Ach, spijt, je kan eigenlijk niet echt spijt hebben van iets wat je nog niet aankan. Gelukkig hebben we wel altijd een goede band samen gehad."

Uw dochter roemt de spelletjes die u met ze speelde. En u

“

Ik heb zeven jaar lang weinig liefde gevoeld. Ik bleef, want ik wilde bij de kinderen zijn

1

Ná de premie in december 2012 kreeg het Bombardement vermeldende recensies: "spannend", "Van een onoplosbare urban fantasy", "Het Bombardement haalt volledig", "word geschreven".

Als de jongste te rug met een wazy getield "Het overleef je als regisseur aan moeder bloeddierige koninkrijk", waarna hij behoeft dat de verontvonden zijn persoon hebben vervallen, niet de film. Hij moest de literairische typen en "zelfopoffering" en het systeem samen. "Het dat staat in een recente film veranderen om een afbreking om eigen angsten over de volgende nuttelosheid van je beroep te maken, die onafhankelijk naam ik de moeder heel erg kwadde." Dit het in de interview geïnteressie Drop Dead Fred Festival op Long Island (New York), waar 18 speelfilms uit 12 landen werden vertoond, werd het Bombardement twee weken geleden bekransd met de publicatie. Hoofdstad speelde twee van Erkel kreeg een nieuwe vermelding.

schreef een spellenboek, Alle dagen feest, waar de lol in het vaderschap vanaf spat.

Hij knikt vergoed, wijst om zich heen op de etage van de Amsterdamse gracht waar hij sinds een paar jaar weer woont. "Hier deden we Anteria keelkook. En voortje van de vloer. Nou dan was gillen, natuurlijk. In Londen deed ik altijd de verjaardagsfeestjes van mijn zoon. Daar heven de 6 maal gesproken een clown in of zo, maar ik wilde het altijd zelf verzinnen."

Heel ingenieuze spelletjes zijn het.

"Ja. Er moet natuurlijk wel een dramaturgische spanning hoog in zitten."

Sinds een paar jaar woont hij niet meer in Londen zijn relatie met Libby liep op de klippen. Het lief, zegt hij, al jaren niet goed. "Ik heb zeven jaar lang weinig liefde gevoeld. Maar ik bleef, want ik wilde bij de kinderen zijn. Voor een deel heb ik ook mijn carrière opgeofferd. Ik deed het graag, maar zo niet wel. Andere dingen die belangrijk voor me waren, heb ik ook buitenspel groot. Ik had met heel wat meer vrouwen het bed kunnen delen. Heb ik eenmaal niet gedaan. Daarom zeg ik het Bombardement gaat over zelfopoffering - dit is natuurlijk mijn kans van het verhaal."

Waarom bent u zo lang gebleven?

"Voor de kinderen. Het is de diepste pijn in mijn vaderschap om bij ze weg te gaan. Maar mijn vrouw kreeg een verhouding. Ik heb me hogere lens geseeg in me om dat verleden te vinden, maar ik had er wel mee geleefd. Allevé zij wilde niet dat ik daar nog langer woonde."

En toen bent u gegaan.

"Ja. Ik ben terug naar Amsterdam gegaan en ontdekte zijn bij Libby gebleven. Ze is een goewvre en ze houdt van de kinderen, maar wij waren elkaar geïnteressie. Dat is natuurlijk ook mijn fout. Een patroon in, ik heb altijd de neiging om op onafhankelijke vrouwen te vallen. Dat heeft me mijn moeder te maken. Ze is het kind uit een verkrachting. Ze heeft geen liefde gekend in haar jeugd en kon het later naar een kind ook niet lijken."

"Toen ik Libby leerde kennen, was ze junior-advocaat in een firma met een advocaten. Toen we uit elkaar gingen, was ze partner in datzelfde bedrijf met 350 advocaten, ze maakte deals in de filowereld van 200 miljoen pond. Dat gaat alom niet meer om die kleine flutfilmopzet waar ik mee bezig ben. Het type mensen waar ze op het laatst mee omging waren niet mijn mensen. Het is money-grubbing scam."

"Het was een heel ander leven hoor, daar in Londen. We hadden een huis, een kasteel van een baai, de jongens zaten op een privéschool van 40 duizend euro per jaar."

"Libby wilde dat ik in Londen een eigen woning zou nemen, zodat ik de helft van de tijd op de kinderen zou passen. Maar ik dacht: nee, dat wordt niks. Toen zit ik maar te wachten tot de kinderen thuiskomen, daar word ik heel maar van, dat is voor niemand goed."

Had het niet meer voor de hand gelegen dat de kinderen bij u bleven?

"Dat hebben onze vrienden ook vaak meep, maar daar was geen sprake van bij mijn ex. Zij wilde de kinderen. En de Engelse wetgeving was niet in mijn voordeel, we waren niet getrouwd. Ik had wel veel plichten, maar tamelijk weinig rechten. Het was ook niet goed geweest om de kinderen weg te halen uit Londen."

Hoe was het, terug in Amsterdam?

"Miskundelijk. Ik ben door een zware depressie gegaan. Nu heeft zich dat wel een beetje uitgelijnd. De jongens zijn nu ook wat ouder, natuurlijk. Ik heb een heel hechte band met ze. We kopen elke dag en een week per maand zit ik in Londen, dat ben ik er ook recht de hele tijd voor ze. Ik denk dat ze mij uiteindelijk nog signa net zoveel zien als hun moeder. Alleen, die dagelijkse houd is er niet voor. En die heeft zij wel."

Hij gaat over een week met de jongens naar Amerika, vertelt hij lachend. Maar hij richt vreselijk op verhuizing. Verhuizing naar Los Angeles en naar een festival op Long Island (New York), waar Mr Bombardierver zal worden geïntroduceerd. Ze hebben de film nog niet gezien, nee. Mijn dochters

wel, die hebben er ook allebei een klein rolletje in."

Wat vinden zij van de film?

"Ze zitten een, dus zij zijn uiteindelijk loyaal aan de film."

Wanneer hebt u hem zelf voor het laatst gezien?

"Op de premiere in december."

Had u na die slechte reacties niet de neiging om hem weer te bekijken, om te zien of de kritiek hout snijdt?

"Nee, want ik kan er toch niks meer

aan veranderen. Als je heel grote budgetten hebt, kun je desnoods hele scènes opnieuw draaien, maar dat is hier niet het geval. Ik ben eraan overtuigd dat het absoluut een goede film is. Maar hij is getriggerd door"

Maar, zegt hij moe, geen betere manier om over zo'n debacle heen te komen dan een nieuwe film maken, en dat is hij in Engeland aan het doen. *Love, Honour, Obey* gaat hij heten. "Het ironische is: toen ik er woerde, kreeg ik er geen voet aan de grond en nu ben ik er aan het werk. Een vriend van me die directeur van

een filmfestival is, het me een script leent, heel hard, heel confrontatief maar voltrekt bejant. Ik zie jongen, hier kan je David Lynch voor krijgen of David Cronenberg. Maar hij zegt: nee, ik wil dat jij het gaan doen. We doen het heel low budget"

Hoe laag is het budget?

"Het is bijna gratis om te zeggen: 75 duizend euro. Maar dat is misleidend, want er doen briljante acteurs aan wie die veel minder betaald krijgen dan normaal. En omdat de film in het Engels is, kan hij in veel landen vertoond worden."

“

Er zit iets in die film wat niet juist is. Het is nog heel moeilijk voor mij om dat te analyseren

In 2010 verscheen van Ake de Jong het boek *Alle dagen voor een groot deel van bedachte kinderrelaties, verband van klijpten met verhalen tot zijn flateren om kanten tekenen, die zijn wordt vomscheppen door een persoonlijk verhaal met daarin een betrouwing van zijn vreden een wat austerige maakden voor zijn kanten of een volkomen te mollywood, waar hij zijn haar vonden. Op een verhaal over een vriendin bij Dumbo Halvoren volgt een uitpakking. Maar deze ingrijpende kant tot het spel 'Vliegende katten' uit het universum van Ake dagen voor 'voor mijn vier kinderen, Max, Lief, Timon en Bram, met verantwoordelijke kanten. Zijn kinderen hebben mijn vier kinderen, eerst door er te zijn, en dan door te zijn wie ze zijn.*

Kunt u kritisch naar uw eigen films kijken?

'Ja, best wel, maar dat heeft wel tijd nodig. Voor *Het Bombement* heb ik nog wat de emotionele afstand die daarvoor nodig is. Er zit iets in die film wat niet juist is, maar het is nog heel moeilijk voor mij om dat te analyseren.'

Doet u eens een poging? De film is oubolligheid en drokigheid verweten - past zo'n film nog in de tijdgeest?

'Ik luister goed naar wat je zegt, hoor. En ik denk dat het zo is dat die film een zekere moderniteit mist, ja. Mijn eigen kinderen kijken al heel anders naar films dan ik dat doe, en dat geldt ook voor het publiek. Het is een oorlogsfilm en een romantisches drama tegelijk, dat gaat er bij heel veel mensen niet in. Ook de moraliteit die erin zit, een volkomen die alles opoffert voor een metje van goede naam, dat hebben ze ouderwets gevonden. Dus ja, die tijdgeest - daar zit iets in, misschien voel ik die niet aan. Er komt natuurlijk een moment dat je je beste tijd gehad hebt. Dan moet je ophouden, voor het zwaar wordt. Maar bijna niemand kan dat. Ikzelf vind het althans heel moeilijk om te zeggen: oké, dan doe ik het maar niet meer. Daar ben ik nog niet aan toe.'

'Ik zag College kwe met Bertobucci. Hij kijkt terug op een prachtig oeuvre en hem werd gevraagd: wat gaat u nu doen? Toen zei hij: nou, ik hoop nog een nieuwe film te maken en daarna wil ik weer een film maken en daarna nog een. Dat vind ik heel ontroerend. Die man is fantastisch. Ik heb in de eerste twee zijn niveau niet, maar ik herken het wel het enige wat we allemaal willen is een volgende film maken.'

